

Buskerud

fylkeskommune

Hordaland

fylkeskommune

Telemark

fylkeskommune

PLANPROGRAM

Rullering av Regional plan for Hardangervidda

2019 – 2035

Revidert etter høring og drøfting i Hardangerviddarådet 7.11.2017.

Til sluttbehandling i fylkesutvalgene.

Omfatter deler av kommunene

- Hol, Nore og Uvdal og Rollag i Buskerud fylke
- Eidfjord, Odda, Ullensvang og Ulvik i Hordaland fylke
- Tinn og Vinje i Telemark fylke

Innhold

Innhold	2
Forord	3
1. Bakgrunn	4
2. Føringer	7
2.1 Nye statlige føringer (etter 2011).....	7
2.2 Fylkeskommunale føringer	9
3. Planspørsmål i rulleringen.....	10
3.1 Arealbruk	10
3.2 Tematiske problemstillinger	12
4. Kunnskaps- og utredningsbehov	15
4.1 Tilgjengelige utredninger	15
4.2 Nytt kunnskapsbehov	16
5. Sluttdokumenter og løpende formidling.....	17
6. Organisering og gjennomføring av planarbeidet	18
6.1 Organisering	18
6.2 Gjennomføring	19

Forord

Regional plan for Hardangervidda ble vedtatt i 2011. Denne planen skal nå rulleres. Arbeidet gjennomføres med Hardangerviddarådet som styringsgruppe.

Hardangerviddarådet består av ordfører eller en annen sentral politiker fra hver av de ni kommunene og representanter fra fylkesmennene, villreinnemnda og fylkestingene. Hardangerviddarådets forslag til plandokumenter går til fylkespolitisk behandling.

Rådet drøftet og samlet seg om forslag til planprogram i sitt møte 29. juni 2017. Fylkesutvalgene i Buskerud, Telemark og Hordaland vedtok høring og offentlig ettersyn av dette forslaget i sine møter 23. og 24. august 2017.

Høringsfristen er satt til 15. oktober 2017.

Merknader sendes Buskerud fylkeskommune, postboks 3563, 3007 Drammen eller elektronisk til postmottak@bfk.no.

Spørsmål kan rettes til prosjektleder Ellen Korvald, tlf. 32808728 eller mail ellen.korvald@bfk.no.

August 2017

Revideres etter sluttvedtak.

1. Bakgrunn

Oppdraget fra 2007

Miljøverndepartementet ga i [oppdragsbrev](#) datert 12. april 2007 flere fylkeskommuner i oppdrag å utarbeide regionale planer for en helhetlig forvaltning av fjellområder som er spesielt viktige for villreinens fremtid i Norge. Miljøverndepartementet skrev bl.a. (s.1):

Det er en overordnet nasjonal målsetting at Norges unike fjellandskap skal tas vare på som leveområder for sårbare arter, regionalt og nasjonalt rekreasjonsområde og som næringsgrunnlag for levende bygder. Fjellområdene skal forvaltes som landskap der kultur- og naturressursene, næringsmessig utnytting og friluftsliv sikres og gjensidig utfyller hverandre.

Villreinen skal ha en sentral plass i norsk fjellfauna også i framtida, og det et nasjonalt mål at villreinens leveområder skal sikres. Dette skal skje gjennom regionale planer.

.....

Planene skal fastsette en langsiktig arealforvaltning som balanserer bruk og vern for de aktuelle fjellområdene med influensområder. De vil være retningsgivende for kommunal planlegging og gi føringer for statlig og fylkeskommunal sektorplanlegging. Planene vil være et ledd i oppfølging av regjeringens samlede politikk for fjellområdene.

.....

Planene skal forene målene om lokal omstilling og utvikling med nasjonale mål om helhetlig forvaltning av fjellområdene og sikring av villreinens leveområder.

Slike regionale planer er etter hvert blitt utarbeidet for alle områder definert som «nasjonale villreinområder».

Figur 1. Nasjonale villreinområder

Fylkeskommunene Buskerud, Telemark og Hordaland gjennomførte i felleskap dette planarbeidet i perioden 2008-2011.

Figur 2. Forsiden på Regional plan for Hardangervidda 2011-2025

Se mer på nettsiden www.fylkesdelplan-hardangervidda.no, eller direktelink til [plankart](#) og [plandokument](#).

Bakgrunn for rullering

I planens handlingsplan (kapittel 9) er det forutsatt at den regionale planen etter hvert skal rulleres. Det pekes her også på noen konkrete enkeltspørsmål som skal vurderes i første rullering.

Etter at den regionale planen var vedtatt, ble Hardangerviddarådet etablert. Hardangerviddarådet er en arena der politisk ledelse i kommunene, fylkespolitikere, fylkesmennene og villreinnemndas leder møtes for dialog og erfaringsutveksling om oppfølging av planen. Rådet har også hvert år rullert handlingsprogrammet knyttet til planen.

Hardangerviddarådet anbefalte i 2015, i *Handlingsprogram 2016-2019*, at spørsmålet om rullering skulle tas inn i fylkeskommunenes neste regionale planstrategier.

Hordaland, Telemark og Buskerud fylkeskommuner vedtok høsten 2016, i de regionale planstrategiene for inneværende valgperiode (2015-2019), rullering av regional plan for Hardangervidda. Hardangerviddarådet ble anbefalt som styringsgruppe for rulleringen.

Evaluering av gjeldende plan

Et svært viktig grunnlag for rulleringen vil være å evaluere den regionale planen vedtatt i 2011. Sentrale spørsmål og vurderinger blir da blant annet:

- Har regional plan blitt fulgt opp gjennom implementering i kommunale planer? Eventuelt når planlegger de enkelte kommuner å gjøre det?

- Hvilket eierforhold har kommunepolitikere og administrasjon til planen?
- Er det etablert bygg i strid med planens føringer? Eventuelt i hvilket omfang?
- Ivaretar planen villreinens behov på en god nok måte?
- Har utmarksnæringene fått tydeligere og bedre rammevilkår?
- Har retningslinjene en form som er mulig å følge opp i kommunene? Er begrepsbruken tydelig nok? Forstås og praktiseres retningslinjene likt i de ulike kommunene?
- Er soneinndelingen i kartet hensiktsmessig?
- Er det god nok sammenheng mellom den regionale planen og verneområdenes forvaltningsplaner?

Evalueringen vil dels være en systematisk gjennomgang av retningslinjene mht. hvordan de har fungert, dels vil det bli gjort en konkret gjennomgang av hva har skjedd av byggetiltak i de ulike sonene i de ulike kommunene og dels vil evalueringen være mer kvalitativ med spørsmål til sentrale personer.

Evalueringen vil bli gjennomført høsten 2017 i regi av prosjektleder og administrativ faggruppe.

Arbeidet bør gjennomføres med noe ekstern bistand for kvalitetssikring.

2. Føringer

2.1 Nye statlige føringer (etter 2011)

Statlige forventninger

Etter planvedtak i 2011 ble Regional plan for Hardangervidda sendt til Miljøverndepartementet til orientering. Departementet mente generelt at det var en godt gjennomarbeidet plan, men poengterte følgende:

- Det er fare for at felles retningslinjer kan bli praktisert ulikt i de ulike kommunene og understrekte behovet for oppfølging av dette.
- Tilsvarende er det fare for ulik praktisering av begrepet «annen utmarksnæring»
- Påpekte at de er imot prøveordning med vinterbrøyting over Imingfjell.
- Forutsetter [naturmangfoldlovens](#) kapittel II legges til grunn og synliggjøres ved seinere rulleringer av planen.

Disse merknadene tas med inn i rulleringen.

Miljøverndepartementets [oppdragsbrev](#) som ble sendt 12. april 2007 gir fortsatt viktige føringer.

Nye nasjonale føringer knyttet til planlegging generelt ble gitt i [Regjeringens nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging](#) (vedtatt 12.6.2015). Disse har hovedfokus på:

- Gode og effektive planprosesser
- Bærekraftig areal- og samfunnsplanlegging
- Attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder

Aktuelle stortingsmeldinger

[Meld. St. 14 \(2015–2016\) Natur for livet — Norsk handlingsplan for naturmangfold](#) beskriver hvordan regjeringen skal bidra til å ta vare på naturmangfoldet og til å nå nasjonale og internasjonale mål på dette området. Målsettingen er at dagens bruk av naturen skal være bærekraftig, og hindre at arter utrykkes og naturtyper forsvinner.

Det pekes blant annet på at fragmentering av beiteområder og økte forstyrrelser på grunn av arealinngrep og ferdsel gjør situasjonen vanskelig for villreinen.

Plan- og bygningsloven, i kombinasjon med naturmangfoldloven, fremheves som det viktigste verktøyet for arealplanlegging i fjellet og for å sikre en bærekraftig utvikling utenfor verneområdene frem mot 2020.

[Meld. St. 18 \(2015–2016\) Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet](#) setter fokus på å bidra til at enda flere skal drive med friluftsliv, og få oppleve friluftsliv som en kilde til bedre helse og høyere livskvalitet.

Meldingen inneholder blant annet tiltak og føringer for å ivareta arealer for friluftsliv i fjellområder med stort utbyggingspress. Viktigheten av å ta vare på fjellområder nær de store byene fokuseres.

Fylkeskommuner med fjellområder med stort utbyggingspress oppfordres til å utarbeide regionale planer som sikrer ivaretagelsen av større naturområder for friluftsliv i fjellområdene.

[Meld. St. 18 \(2016–2017\) Bærekraftige byar og sterke distrikt](#) setter blant annet fokus på at det skal være lettere å satse på næringsvirksomheter i fjell og utmark. Meldingen fokuserer her på forenkling av utmarksforvaltning, økt verdiskaping i landbruksbaserte næringer, bærekraftig reiseliv basert på

utmarksressurser, god planlegging av fritidsboliger og planlegging av næringsvirksomhet i LNFR-områdene.

Regjeringen setter også fokus på at villreinen er et unikt utgangspunkt for verdiskaping basert på natur og kultur i fjellområdene.

[Meld. St. 19 \(2016-2017\) Opplev Norge – unikt og eventyrlig](#) viser at natur og utmark er kjernen i det norske reiselivsproduktet. FN har utpekt 2017 som året for bærekraftig reiseliv, og reiselivsmeldingen presenterer ti prinsipper for bærekraftig reiseliv for å bevare natur, kultur og miljø, styrke sosiale verdier og gi økonomisk levedyktighet.

Plan- og bygningsloven

- Regionale planer skal følge de føringer og rammer [plan- og bygningsloven](#)s kap. 8 gir for regionale planer. § 8-1 er fra 01.07.2017 endret slik at dagens obligatoriske krav til årlig rullering av handlingsprogrammer erstattes med et krav til en årlig vurdering av behovet for rullering. Endringen gjør rullering av handlingsprogram mer fleksibel.
- Departementet fullførte i 2014 arbeidet med [nye tegneregler](#) for regionale plankart. Ved rullering bør dette regelverket benyttes.

Annet

Europeiske villreinregioner

Rapporten [Europeiske villreinregioner - en strategisk satsing på villrein](#) ble i 2015 utarbeidet etter initiativ fra Klima- og miljødepartementet. Den anbefaler blant annet en bred satsing på villreinen og villreinområdet som reiselivsprodukt, og at dette løftes fram til en del av «historien om Norge». Videre anbefales etablering av to europeiske villreinregioner som inkluderer de nasjonale villreinområdene som er definert gjennom de regionale planene.

I 2017 er det, i regi av Klima- og miljødepartementet, etablert et program for bred verdiskaping basert på villreinen og villreinområdet som ressurs, særlig innrettet mot ulike deler av reiselivet. Programmet legger opp til en godt samspill med de regionale planene, særlig knyttet til handlingsprogrammene.

Landbruks- og matmyndigheter

Det har oppstått en helt ny situasjon knyttet til villrein og annet hjortevilt etter at sju villrein i Nordfjella, tre elger i Trøndelag og en hjort i Møre og Romsdal har fått påvist CWD/skrantesjuka. (Status per 07.11.2017). Departementet har besluttet at all villrein i sone 1 i Nordfjella (dvs. området mellom Rv 52 over Hemsedalsfjellet og Fv 50 Aurland-Hol) skal tas ut innen 1. mai 2018. Det er ikke tatt noen beslutning om villreinen i Nordfjellas sone 2. Denne sonene grenser mot Hardangervidda.

Selv om sykdommen nå gjør at Hardangerviddareinen så langt mulig må unngå kontakt med Nordfjella, påvirker ikke dette langsiktige mål om å knytte villreinområdene tettere sammen med frie trekkveger mellom de.

Landbruk

Den tidligere statlige veilederen «Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss» fra 2005 er nå erstattet av veilederen [«Garden som ressurs – Bygge- og anleggstiltak i og i tilknytning til landbruket – forholdet til plan- og bygningsloven»](#).

2.2 Fylkeskommunale føringer

Fylkesutvalgsak om rullering

De tre fylkeskommunene har våren 2017 hatt tilnærmet like saker i sine fylkesutvalg om rulleringen. I saksutredningen, som fylkesutvalgene har sluttet seg til, er følgende presisert mht. ambisjonsnivå (sitat fra Buskerud fylkesutvalgssak 27/17):

Dette er en rullering, og arbeidet skal ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

Arbeidet skal bygge på gjeldene plan. Rulleringen skal ta opp til vurdering en del problemstillinger som ble definert allerede i sluttfasen av gjeldende plan, problemstillinger som har oppstått etter vedtak og problemstillinger som lokale og regionale aktører ser behov for å belyse.

Arbeidet med planprogram vil konkretisere omfang, rammer og problemstillinger i rulleringen.

Regional plan for vannforvaltning

[Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken 2016-2021](#) ble vedtatt i 8 fylkesting i 2015 og godkjent i KLD 4.juli 2016.

I kap. 5.4. Regulerte vassdrag i vannforvaltningsplanen er det spesielt angående Mår-Gøystreguleringa lagt vekt på vassdragsreguleringas påvirkning av leveområder for villreinen.

Foto: Dorthe Huitfeldt

3. Planspørsmål i rulleringen

Hovedtrekkene i plankartet og retningslinjene som ble bestemt ved vedtak av Regional plan for Hardangervidda i 2011 forutsettes videreført. Hensikten med rulleringen er å rette opp åpenbare svakheter i gjeldende plan. Dette vil bygge på generelle erfaringer med planen og en systematisk evaluering (jfr. kap. 1).

Det skal være særlig tungtveiende grunner for å endre grensen for nasjonalt villreinområde. Vurderingene av eventuelle endringer her må ta utgangspunkt både i oppdatert kunnskap om villreins arealbruk og den samfunnsmessige nytten av den foreslåtte endring.

3.1 Arealbruk

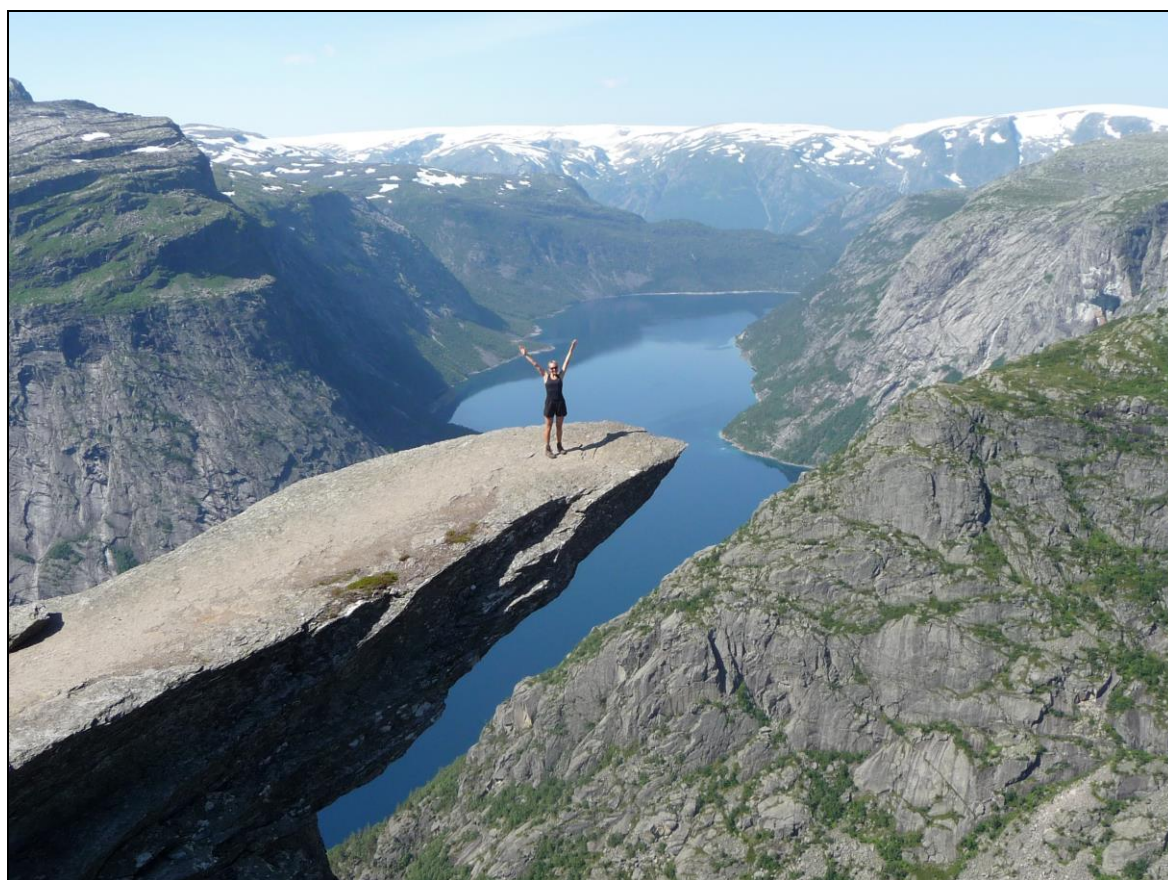
Konkrete områder som skal vurderes

Allerede i sluttfasen av det regionale planarbeidet ble det pekt på arealgrenser som skulle vurderes i første rullering. I ettertid er det også kommet opp enkelte andre arealbruksspørsmål som skal vurderes.

Tabellen nedenfor angir hvilke konkrete steder som skal vurderes i rulleringen.

Kommune	Geografisk sted	Problemstilling	Bakgrunn
Hol	Mindre områder innenfor Renedalen, Nystøl og Seterdalen	Omdefinere områder fra sone C (fjell og annen utmark) til sone D (stølsdal og annen utmark)	Påpekt i handlingsplanen i regional plan (kap. 9)
Hol	Ustetind	Reetablering av nedlagt privat serveringssted innenfor nasjonalt villreinområde.	Innspill fra kommunen
Nore og Uvdal og Tinn	Vinterbrøyting av fv. 124 (Tessungdalen-Imingfjell-Uvdal)	Muligheter for prøveprosjekt	Fylkespolitikkerne avviste i 2015 søknad fra Nore og Uvdal om forsøksordning med vinteråpen veg. De anbefalte at spørsmålet tas opp igjen ved rullering av planen.
Rollag	Vegglijfjell	Utvide planområdet for å sikre at villreinkorridor og buffersone i samsvar med kommunedelplanen inngår i regional plan	Påpekt i handlingsplanen i regional plan (kap. 9)
Tinn	Luredalen	Mulighet for mindre justering av utbyggingsområde	Innspill fra kommunen
Vinje	Rukkemo/-Torvetjønn	Mulighetene for å utvide reiselivsoner utenfor nasjonalt villreinområde	Innspill fra kommunen
Odda	Valldalen	Omdefinere hele eller deler av	Påpekt i

		Valldalen fra sone B (nasjonalt villreinområde) til sone D (stølsdal og annen utmark)	handlingsplanen i regional plan (kap. 9)
Odda	Skjeggedal-Trolltunga	Vurdere nasjonalt villreinområde i forhold til Trolltungeturismen.	Innspill fra kommunen.
Odda	Orravatna	Vurdere tilrettelegging for enkelt friluftsliv på strekningen Skjeggedal-Orravatna-Reinsnos	Innspill fra kommunen
Eidfjord	Sysendalen	Ønske om å utvikle en alpindestinasjon delvis innenfor grensene til nasjonalt villreinområde på sørsiden av Sysendalen.	Uløst kommunedelplan i Eidfjord kommune med innsigelse pga. konflikt med nasjonalt villreinområde.
Eidfjord	Isdalen	Vurdere mulighetene for et større utbyggingsområde.	Innspill i høringen

Retningslinjenes føringer

Det vil også være behov for å vurdere mer generelt om retningslinjene bør justeres og med det justere rammene for arealbruken innenfor den enkelte sone. Dette må baseres på evaluering av gjeldende plan (jfr. kap. 1) og vurderinger knyttet til tematiske problemstillinger (jfr. kap. 3.2).

Planen inneholder i dag kun retningslinjer. Det bør vurderes om det på enkelte områder er ønskelig å benytte juridisk bindende bestemmelser.

Retningslinjer som er knyttet til annet lovverk enn plan- og bygningsloven, bør tydeliggjøre hvilket hjemmelsgrunnlag som muliggjør iverksetting av retningslinjenes føringer.

Plankartets utforming

Med sikte på å få et arealplankart som fungerer best mulig, skal følgende kartrelaterte spørsmål vurderes:

- Om det vil være hensiktsmessig å forenkle soneinndelingen ved å slå enkelte soner sammen.
- Hvordan kartet med sine soner og arealformål best mulig kan tilpasses de nye statlige karttegnereglene for regionale planer.
- Hvilke digitale kartløsninger som vil være mest hensiktsmessig for kommunenes videre oppfølging av planen.

Ved omgjøring av gjeldende plankart til statlige karttegnereglene må eventuelle endringer i føringene, og konsekvenser av dette for kommunene, tydeliggjøres.

3.2 Tematiske problemstillinger

Med bakgrunn i erfaringer med bruk av planen siden vedtak i 2011 reises en del problemstillinger som vurderes som viktige å få belyst. Hensikten er dels å vurdere muligheter for å forenkle planens retningslinjer, og dels å forsterke enkelte hensynsområder. **Både rammer og muligheter skal vurderes.** Vurderingene her kan følgelig gi grunnlag for endringer i planen.

Friluftsliv

Som oppfølging av den regionale planen har handlingsprogrammene skissert to friluftsruterte prosjekter:

- Kartlegging av fritidsbruk og opplevelser
- Friluftsliv og villrein

«Kartlegging av fritidsbruk og opplevelser» gjennomføres nå i regi av NINA som del av et større og mer omfattende prosjekt kalt «Ferdsløp på Hardangervidda». Dette vil gi god kunnskap om fritidsbruken på Hardangervidda.

Med bakgrunn i denne kunnskapen er det ønskelig at et regionalt og gjennomgående sti- og løypenett for fjellområdet innarbeides i den regionale planen. **Miljødirektoratets veileder for turruteplaner (under utvikling) kan trolig benyttes her.** Eventuelle behov for omlegging av sti- og løypetraséer må vurderes.

Videre er det behov for å klargjøre rammer for større arrangementer og mer moderne ferdselsformer som sykling, kiting, hundekjøring o.l. i fjell og utmark, og eventuelt gi føringer for dette i retningslinjene.

En viktig forutsetning for disse problemstillingene er tilgang til fakta fra NINAs «Ferdseil på Hardangervidda» og gode innspill fra hver enkelt kommune. Disse vurderingene må også sees i sammenheng med pågående besøksstrategi for Hardangervidda Nasjonalpark.

Prosjektet «Friluftsliv og villrein» har vært forutsatt å bygge på både kartleggingen av fritidsbruk og utdypende kartlegging av villreinsens arealbruk, og avventes inntil videre.

Utmarksnæringer

Muligheter for landbrukstilknyttede utmarksnæringer, men tilpasset vår tid, var et sentralt tema i den regionale planen som ble vedtatt i 2011. Begrepet «mulighetenes plan» ble lansert. Men både kommunene og utøverne av disse næringene opplever rammene som «trange».

Som oppfølging av regional plan ble prosjektet [Utmarksnæringer – begrep og bruk av LNFR-områder på Hardangervidda](#) (ØF-rapport 04/2015) gjennomført med Østlandsforskning som ansvarlig konsulent. Siden 2011 har Regjeringen satt fokus på utmarksnæringenes rammevilkår, og dessuten hatt ambisjoner om å forenkle i regelverket. Dette temaet drøftes også fortløpende i andre fora som Utmarkskommunenes landssammenslutning (USS).

Planprosessen vil framskaffe status på dette området. Hensikten er å få et oppdatert grunnlag for vurderinger av om det er mulig og hensiktsmessig å endre retningslinjene tilknyttet dette.

Differensiert arealforvaltning

Ved utarbeidelse av den regionale planen ble differensiert arealforvaltning drøftet. Hensikten er å åpne for ulike bruk til ulike årstider. Et eksempel kan være at vinterbasert reiseliv tillates der snømengdene er så store at områdene er uaktuelt som vinterbeite for villreinen (som i Røldal). Eller at en veg vinterstengs pga. hensyn til villreinsens vinterbeiter (f.eks. Imingfjell).

Det har i ettertid ved implementering av regional plan i kommuneplan oppstått uenigheter omkring hvordan retningslinjer knyttet til dette skal forstås.

I rulleringen skal mulighetene for å utøve differensiert forvaltning av området søkes nyansert og tydeliggjort.

Verneområder

Første generasjon regional plan hadde hovedfokus på områdene utenfor nasjonalt vernede områder. For villreinen, friluftslivet og utøvere av utmarksnæringer er disse grensene mindre interessante da de bruker Vidda som helhet.

I rulleringen skal regional plan og verneområdenes forvaltningsplaner i større grad sees i sammenheng. Tydeliggjøring av sammenhengende sti- og løypenett og trekkveger kan være eksempler på dette.

Naturmangfold

Forutsetningen om å legge Naturmangfoldlovens kapittel II til grunn er forsterket etter 2011. Særlig sentral er §8 som setter krav om at planvedtak må bygge på vitenskapelig kunnskap, og i tillegg skal det legges vekt på erfaringsbasert kunnskap som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

I rulleringen vil oppfølging av disse prinsippene blir tydeliggjort.

CWD/skrantesjuka

Sitasjonen med skrantesjuka i Nordfjella er svært alvorlig. Det må i planprosessen vurderes om dette gir behov for særlige tiltak knyttet til arealbruk på Hardangervidda.

Vassdrag og vilkårsrevisjoner

I rulleringen vil det gjøres en vurdering av om den regionale planen bør gi retningslinjer knyttet til vilkårsrevisjoner av regulerte vassdrag med sikte på å bedre trekkveger for villreinen.

Infrastruktur/vegnett

I rulleringen vil samfunnets langsiktige behov for sommer- og vintervegnett innenfor planområdet bli vurdert og avveid i forhold til villreinsens behov.

Samspill med andre regionale planer

Regional plan for Hardangervidda grenser til Heiplanen (Setesdalsheiene) i sør og Nordfjellaplanen i nord. I rulleringen må sammenheng og samspill med disse planene tydeliggjøres. Aktuelle problemstillinger er:

- Gir villreinsens overlappende arealbruk og trekkveger mellom planområdene behov for særlige hensyn?
- Er det behov for bedre samordning av hensyn til kommunene som har areal i flere regionale fjellområdeplaner?
- Har Heiplanen og/eller Nordfjellaplanen føringer som også Hardangerviddaplanen bør fange opp?
- Sikre hensiktsmessig sammenheng med pågående utarbeiding av Regional plan for Norefjell-Reinsjøfjell

Foto: Olav Strand

4. Kunnskaps- og utredningsbehov

4.1 Tilgjengelige utredninger

Utredninger fra planprosessen 2008-2011, om Hardangervidda

Det ble fremskaffet mye kunnskap i forbindelse med første generasjon regional plan. Det meste av dette er fortsatt relevant. Nedenfor listes særlig viktige rapporter og kunnskapsgrunnlag fra dette.

- Kartlegging av villreinens arealbruk på Hardangervidda. [NVS rapport 7/2010](#)
- Lufsjåtangen og Dagalitangen på Hardangervidda. Kunnskap og utfordringer i høve til villreintrekk og menneskeleg arealbruk. [NINA Rapport 412](#)
 - Supplerende notat. [Tessungdalen Utmarkslag, 30.11.2009](#)
- Utmarksnæring i Nore og Uvdal kommune og bruk av LNF-formålet etter plan- og bygningsloven. [Asplan Viak](#)
- Reiselivet og ferdsel fra de tyngste reisemålene rundt Hardangervidda. [Asplan Viak](#)
- Hardangervidda gjennom 9500 år – en kulturhistorisk rapport. [Buskerud fylkeskommune](#)
- Vurdering av utkast til Regional plan for Hardangervidda 2011 – 2025. [Aurland Naturverkstad Rapport 10-2010](#)
- Vurdering av Regional plan for Hardangervidda 2011 – 2025, høringsutgave 10.01.2011, etter prinsippene i naturmangfoldloven §§8-12. [Naturforvalter Kjetil Heitmann 23.05.2011](#)

Utredninger fra planprosessen 2008-2011, om fjellområder generelt

- Ferdsel i villreinens leveområder [NINA Rapport 551](#)
- Villreinen og villrein fjellet som kilde til verdiskaping og samfunnsutvikling. [Østlandsforskning 6/2010](#)
- Ringvirkninger av fritidsbebyggelse. Kunnskapsstatus. [Østlandsforskning 3/2010](#)
- Ferdsel ut frå fjellnære reiselivsbedrifter. [NINA Rapport 441](#)

Utredninger som oppfølging av handlingsprogram for Hardangervidda

Som oppfølging av årlige handlingsprogram for Hardangerviddaplanen er nye utredninger påbegynt og til dels gjennomført. Noen av de er gjennomført/gjennomføres i samarbeid med andre fagmiljøer.

Tabellen nedenfor gir oversikt over nyere og pågående prosjekter som gir viktig planrettet kunnskap for rullering av planen.

Prosjekt med lenker	Utføres av	Status og merknader
Utmarksnæring – begrep og bruk av LNFR-områder på Hardangervidda	Østlandsforskning rapport 04/2015	Fullført
Villreinens arealbruk - kartfortellinger	NINA og NVS	Fullført 2017. Se nettside
Villrein som reiselivsattraksjon	Mimir	Fullført. Gjennomført som et prosjekt felles for flere villreinområder
Lufsjåtangen og villrein	NINA og NVS NINA Rapport 1362	Fullført

Andre relevante faglige utredninger:

- Villrein og Samfunn. En veiledning til bevaring og bruk av Europas siste villrein fjell. [NINA Temahefte 27](#). 2004
- Europeiske villreinregioner – en strategisk satsing på villrein fjellet som ressurs for reiselivet. [Østlandsforskning 05/2015](#)
- Veger og villrein Oppsummering - overvåking av rv. 7 over Hardangervidda, [Nina Rapport 1121](#).
- Populasjonsdynamiske utfordringer knyttet til fragmentering av villrein fjellet – [NINA Temahefte 70 - 2017](#)
- Forenkling av utmarksforvaltning. [Rapport fra faggruppe](#). Desember 2014
- Forenkling av utmarksforvaltning. [Rapport fra arbeidsgruppe](#). Februar 2016
- [Fagartikkel fra NINA og NVE](#): «Long- versus short term effects of dam constructions on reindeer habitat and behavior».

4.2 Nytt kunnskapsbehov

Gjennomførte utredninger vurderes som viktig del av kunnskapsgrunnlag. I tillegg er det behov for noen suppleringer og oppdateringer.

Pågående/planlagte utredninger

Prosjektene nedenfor gjennomføres/skal gjennomføres som oppfølging av handlingsprogram for Hardangervidda:

Prosjekt	Utføres av	Status og merknader
Ferdsl på Hardangervidda	NINA	Pågår i samarbeid med en rekke andre aktører. Trolig fullført i 2019.
Friluftsliv og villrein		Ikke påbegynt. Dette skal bygge på «villreins arealbruk» og «kartlegging av fritidsbruk og opplevelser». Starter opp så snart NINAs ferdselsprosjekt er fullført.

Disse prosjektene vil gi god kunnskap om ferdsel over hele Hardangervidda, og analyser av hvorledes denne ferdselen virker på villreinen. Dette vil være godt grunnlag for vurderinger av tiltak for blant annet ferdselsstyring.

Supplerende notater

Som ledd i rulleringen vil det etter behov bli utarbeidet kortfattede faglige notater med oppdatering av kunnskapsbildet knyttet til de tematiske problemstillingene i kap. 3.2.

Konsekvensutredning

Som del av rulleringen vil det bli utarbeidet en konsekvensutredning som vurderer konsekvenser for samfunn og villrein ved å gjennomføre anbefalte planendringer. Dette bør gjennomføres så snart et første helhetlig utkast foreligger.

En vurdering av klimaendringenes mulige langsiktige virkning på villrein og beitegrunnlag bør inngå som del av konsekvensutredningen.

5. Sluttdokumenter og løpende formidling

Sluttproduktet fra rulleringen vil bestå av en rapport med planbeskrivelse, retningslinjer og konsekvensvurderinger. Den vil bli mer kortfattet enn første generasjon plandokument. Videre vil det bli trykket et plankart som vedlegg til rapporten.

Plankartet skal også foreligge i digital form som enkelt kan integreres i kommunenes GIS-systemer.

Nettsiden www.fylkesdelplan-hardangervidda.no vil fortløpende informere om planprosessen.

Foto: Olav Strand

6. Organisering og gjennomføring av planarbeidet

6.1 Organisering

Fylkespolitikernes rolle

Alle regionale planer skal sluttbehandles av fylkestinget. Det innebærer og forutsetter at alle tre fylkesting fatter like vedtak.

Fylkesutvalgene i de tre fylkeskommunene skal

- vedta høring og offentlig ettersyn planprogram
- sluttbehandle planprogrammet
- vedta høring og offentlig ettersyn av planforslag

Styringsgruppe

Selve planprosessen ledes av Hardangerviddarådet som styringsgruppe. Hardangerviddarådet er med unntak av Fylkesmannen og villreinnemnda politisk sammensatt. Rådet, og med det styringsgruppa, har i 2017 følgende representanter:

Hol kommune:	Petter Rukke	
Nore og Uvdal kommune:	Eli Hovd Prestegarden	
Rollag kommune:	Dag Lislien	
Tinn kommune:	Bjørn Sverre Birkeland	
Vinje kommune:	Jon Rikard Kleven	
Odda kommune:	Eivind Tokheim	
Ullensvang herad:	Solfrid Borge	
Eidfjord kommune:	Anved Johan Tveit	Fom. 07.11.2017 Aslak Læg Reid
Ulvik herad:	Hans Petter Thorbjørnsen	
Fylkesmannen i Buskerud:	Gunhild Dalaker Tuseth	
Fylkesmannen i Hordaland:	Kjell Kvingedal	
Fylkesmannen i Telemark:	Hans Bakke	
Buskerud fylkeskommune	Steinar Berthelsen	
	Iselin Haugo	
Hordaland fylkeskommune	Linda Haugland Jondahl	
	Gustav Bahun	
Telemark fylkeskommune	Vidar Stang	
	Lars Bjaadal	
Villreinnemnda	Endre Læg Reid	

Et viktig formål med denne sammensetningen er å sikre både lokal- og regionalpolitisk og statlig forankring av planarbeidet.

Administrativ arbeidsgruppe

Administrativt arbeidsgruppe har deltakere fra samme instanser som styringsgruppa. Denne gruppa er ei svært viktig ressursgruppe. Den skal følge planprosessen tett og ikke minst bidra med kunnskap om viktige planspørsmål fra egen kommune eller faginstans.

Gruppa deltar i styringsgruppemøter og gjennomfører egne arbeidsmøter etter behov.

Gruppa har følgende medlemmer:

Hol kommune:	Kjell Mykkeltvedt
	Torkil Bratberg Dokk

Nore og Uvdal kommune:	Grete Blørstad Svein Erik Lund
Rollag kommune:	Ellen Skarsten/ Gunn-Hege Laugen
Tinn kommune:	Bjørn Bjørnsen Oddmund Olesrud
Vinje kommune:	Dorthe Huitfeldt Turid Opsund Mæland/ Ida Larsen Reinsviki
Odda kommune:	Rolf Bøen
Ullensvang herad:	Randi Karin Tveit
Eidsfjord kommune:	Gunnar Elnan
Ulvik herad:	Lars Præstin
Fylkesmannen i Buskerud:	Brede Kihle Even Knutsen Geir Sørmoen
Fylkesmannen i Hordaland:	Øistein Aasland
Fylkesmannen i Telemark:	Simen Storøy
Buskerud fylkeskommune:	Lise-Berith Lian Hilde Reine
Hordaland fylkeskommune:	Snorre Waage Eva-Katrine Taule
Telemark fylkeskommune	Geir Sørum Fredrik Dale Refling
Villreinnemnda	Martine Hamnes

Prosjektledelse

Buskerud fylkeskommune har påtatt seg prosjektledelse forutsatt fordeling av kostnader for prosjektet mellom de tre fylkeskommunene. Planrådgiver Ellen Korvald i Buskerud fylkeskommune er prosjektleder.

6.2 Gjennomføring

Arbeidet med planprogram startet opp i april og planlegges med offentlig ettersyn og høring høsten 2017. Målsettingen er at fylkesutvalgene skal vedta planprogrammet i november, eventuelt desember, 2017.

Det alt vesentlige av nytt kunnskapsgrunnlag skal være på plass i løpet av høsten 2017 og tidlig vinter 2018. Konsekvensutredning vil skje når et første utkast foreligger i august/september 2018.

Kommunenes konkrete innspill til selve planen og planløsninger må foreligge innen mars 2018. Det vil bli gjennomført en intern høring av et samlet planforslag sommer/høst 2018. Styringsgruppa skal levere et samlet forslag til plan til fylkesutvalgene med sikte på høring og offentlig ettersyn innen nyttår 2018.

Høring og sluttbehandling forutsettes å skje første halvår av 2019. **Prosjektledelsen har et særlig ansvar for å sørge for at regionale natur- og friluftsansjoner og regionale landbruksorganisasjoner involveres godt i prosessen fram mot dette.**

Åpne møter for informasjon og medvirkning vil bli holdt etter behov.

Tabellen nedenfor viser i mer detalj planlagt planprosess.

Planprogram for rullering av Regional plan for Hardangervidda.
 Revidert etter høring og drøfting i Hardangerviddarådet 07.11.2017. Til sluttbehandling i fylkesutvalgene.

2017				2018												2019			
September	Oktober	November	Desember	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	Desember	Januar – april	April/mai	Juni	
Planprogram (høring og sluttbehandling)																			
Utredninger/kunnskap						Konsekvensutredning													
Planfase																Høring og sluttbehandling			
Innspillsfase til plan fra kommunene. Konkrete innspill. Forankre lokalt og politisk!				Utarbeide 1. planutkast. Administrative og styringsgruppe-møter etter behov.				Interne lokalpolitiske høringer, faglig innspill fra Fylkesmann og villreinnemnd				Bearbeide plan, i tett dialog i adm. gruppe.		Styringsgruppe-møte. Drøfte/konkludere forslag til plan		Fylkesutvalgene vedtar offentlig ettersyn og høring		Avsluttende styrings-gruppemøte	Sluttvedtak i fylkes-tingene
Åpne dialogmøter etter behov. Prosjektledelse og kommunene i fellesskap												Åpne dialogmøter etter behov. Prosjektledelse og kommunene i fellesskap		Åpne høringsmøter etter behov. Prosjektledelse og kommunene i fellesskap					

